

Jumalateenistus Nõos P, 15.12.24 kell 11.00, III advent

Lektsioonid: Jr 3:21–25; 1Kr 4:1–5

Pihikõne: Kg 7:5

Jutlus: Mt 11:2–11

Laulud: 199 (1–3); 145 (1–3, 4); 11 (1–4); 363 (1–3)

Kui siis Johannes vangihooones kuulis Kristuse tegudest, saatis ta oma jüngreid temalt küsima: „Kas sina oled see, kes pidi tulema, või jääme ootama teist?” Ja Jeesus vastas neile: „Minge teatage Johannesele, mida te kuulete ja näete: pimedad näevad jälle ja jalutud kõnnivad, pidalitõbised saavad puhtaks ja kurdid kuulevad ja surnud tõusevad üles ja vaestele kuulutatakse evangeeliumi ja õnnis on see, kes ei pahanda ennast minu pärast!” Kui siis need olid läinud, hakkas Jeesus rahvahulkadele kõnelema Johannesest: „Mida te tahtsite näha, kui läksite kõrbe? Kas tuules kõikuvat roogu? Või mida te tahtsite näha, kui läksite välja? Kas pehme riidega rüütatud inimest? Ennäe, pehme riide kandjad on kuningakodades. Või miks te läksite välja? Kas vaatama prohvetit? Jah, ma ütlen teile, hoopis enamat kui prohvetit! Tema ongi see, kellest on kirjutatud: Vaata, ma saadan sinu eele oma käskjala, kes tasandab sinu tee su ees. Tõesti, ma ütlen teile, naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest, aga väikseim taevariigis on suurem temast.

Kord jälle on meil põhjust kõnelda Ristija Johannesest, sest kirikukalendris seostub kolmanda adventipühapäeva teema traditsiooniliselt Ristija Johannesega kui Jeesus Kristuse tuleku vahetu ettekuulutajaga. Ristija Johannesest kirikuaastas ülemäära palju juttu pole, seepärast meenutagem esmalt, kes Ristija Johannes oli.

Ristija Johannesest kõnelevad kõik neli Uue Testamendi evangeeliumi. Samuti mainib teda 1. kristliku sajandi ajaloolane Titus Flavius Josephus. Ristija Johannes isa oli Luuka evangeeliumi järgi preester Sakarias, ema aga Eliisabet. On leitud põhjust oletada, et nad elasid Iisraelimaa keskosas Hebroni linnas. Lk 1:36 on Johannes ema Eliisabetti nimetatud Jeesuse ema Maarja sugulaseks. Seega on Johannes pärimuse järgi Jeesuse sugulane ja vaid pool aastat Jeesusest vanem. Lk 1:80 on Ristija Johannes kohta kirjutatud: „Aga lapsuke kasvas ja sai tugevaks vaimus. Ja ta oli kõrbes selle päevani, mil ta astus Iisraeli ette.“ Selle nabi märkuse järgi on oletatud, et Johannes perekond andis ta kasvatada mõnele kõrbes elavale religioossele rühmitusele, nt esseenidele. Esseeni õpetusega on seostatud ka täiskasvanud Ristija Johannes tegevust: kuulutust lõpuaja kättjõudmisest ja veega ristimist.

Hoolimata teatud sarnasusest esseeni õpetusega on Ristija Johannes kuulutus unikaalne selle tõttu, et ta õpetas meelearandusristimist. Meelearandusristimine oli voolava veega toimetatud puhastamisriitus, mille käigus inimene tunnistas, et on eksinud mitte ainult mõne Jumala käsu vastu, vaid on läbinisti patune. Ja oluline on ka see, et Ristija Johannes meelearandusristimine veega oli ühekordne, mitte korduv talitus, nagu tollal religioossed juutidel, sh esseenidel kombeks oli.

Johannesel kui väljapaistval ja muust juutide religioosest praktikast eristuva õpetajal oli ka jüngreid, keda mainitakse ka Uues Testamendis. Vahel arvatakse, et isegi Jeesus oli algselt Johannes jünger, sest, arvestades nende sugulust, pole see ju võimatu. Samuti arvatakse, et mõned Jeesuse esimestest jüngristest olid samuti varem Ristija Johannes jüngrid.

Olles nüüd meenutanud, kes Ristija Johannes oli, mõelgem, mis seob teda meiega.

Jeesus ütleb meie kirjakoha viimases salmis, et naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest, aga väikseim taevariigis on suurem temast. Sellega tahab Jeesus öelda, et Ristija Johannes on küll suur prohvet, kuid siiski lihast ja luust inimene ning tavaline surelik, kelle liikmeis elab Aadama patt nagu kõigil inimestel. Nõnda võime Ristija Johannes näitel vaadelda inimlikku olemist üleüldse.

Meie kirjakoha kontekstis oli Ristija Johannes sattunud vanglasse, kuhu teda oli heitnud kuningas Herodes, täpsemalt Galilea ja Perea nelivürst Herodes Antipas. Herodesele nimelt ei meeldinud Ristija Johannes kriitika, tema isikliku elu suhtes: ta elas kokku oma venna Filippuse naise

Heroodiasega.

Niisiis oli Ristija Johannes vangis. Ja teatud mõttes on vangis ka kogu inimkond. Sest kui eeldada, et meie maailm on kaduv ja inimene sellest kaduvast maailmast kuhugi põgeneda ei saa, siis me oleme selle maailma vangid. Samuti oleme me oma kaduva ihu vangid. Me sünnime siia kaduvasse maailma ihulistena ja elame selles niinimetatud ihu telgis kuni surmani, mil see ihu pole enam võimeline elama ja kõduneb.

Ristija Johannes polnud oma vangipõlves aga sugugi lootusetu. Ta oli kuulnud Jeesusest, kes täitis tema südame ärevusega: kas tõesti on see mulle tuttav inimene isik, keda Iisraeli rahvas on aastasadu oodanud – Messias, lõpuaja kuningas?!

Ka inimene pole oma vältimatus vangipõlves – siin maa peal ja oma ihus – lootusetu. Mitte ilmaasjata ei öelda, et lootus sureb viimasena. Nähes märke selle maailma kõikumisest hellitab inimene ikka lootust, et ta sellegipoolest pääseb. Ja lootus edasikestmisele jääb inimesel ka siis, kui tema surelikule ihule enam lootust panna ei saa. Nõnda on iga inimene religioosne, püüdes haarata väljapoole sellest kaduvusest, mille vang ta on.

Samuti on iga inimene kuulnud Jumalast ja omal kombel otsivad Teda kõik. Osa inimesi – ja tundub, et suurem osa – kahtlevad. Nad kahtlevad kas siis Jumala olemasolus või selles, kas Jumal on end just niisugusena ilmutanud nagu mõned teised inimesed seda kuulutavad.

Kahtles ka Ristija Johannes. Ja võib-olla just selles seisnes tema inimlik puudulikkus. Ta oli kuulnud Jeesuse tegudest. Ta oli ju Jeesuse Jordani jões ka ristunud. Sellegipoolest ei sõandanud Johannes ilma kinnituseeta uskuda, et Jeesus on tõepoolest selle Jumala Poeg, keda Johannes ootas.

Kui jällegi üldistame, siis võime väita, et inimesed ei võta Jumalat oma ellu vastu just seetõttu, et nad vajavad uskumiseks tõendeid. Kas Piibli Jumal on ikka see jumal, kes suudab mind vabastada minu kaduvusest? Millest ma ta ära tunnen? Ja nõnda on inimkonna ajaloos alati olnud populaarsemad need usundid, mis seletavad n-ö pääsemise mehhanismi võimalikult selgelt ära, jättes võimalikult vähe küsimusi.

Kuid mida vastab meie kirjakohas Jeesus Ristija Johannese jüngritele, kes on saadetud asja uurima? Jeesus vastab Pühakirja sõnadega: see, mille järgi minu jumalikkust saab ära tunda, on juba ammu Pühakirjas kirja pandud: „Pimedad näevad jälle ja jalutud kõnnivad, pidalitõbised saavad puhtaks ja kurdid kuulevad ja surnud tõusevad üles ja vaestele kuulutatakse evangeeliumi“. Neid imetegusid olid Jeesuse kaasaegsed tõesti näha saanud ja võib-olla nägid neid ka Johannese jüngrid. Siiski ei tea me, kas ja kui palju Jeesuse imetegusid tundis Ristija Johannes. Tema osaks vangikongis jäi siiski Pühakirja tõestus, mille Jeesus talle jüngrite kaudu saatis.

Ka meiega kõneleb Jumal Pühakirja kaudu. Ta ei taha meile anda mingeid suuri imetähti, sest ta teab, et ka need ei viiks meid meie patuse südame tõttu talle lähemale. Jumal tahab, et me kasvaksime ümber Pühakirja abil. Tõsi, Pühakiri kui inimeste kirja pandud tekst üksi seda ei suudaks – Jumal on meile abiks saatnud ka oma Püha Vaimu, kes meile Pühakirja selgitab. Kuid siiski tahab Jumal meiega kõnelda ja meid päästa justnimelt sõna ja mitte tunnustähtede abil.

Võime ainult kujutleda Ristija Johannese mõtteid, kui Jeesuse juurest tulnud jüngrid talle Jeesuse teate töid. Kas Jeesuse sõnad kinnitasid teda või jätsid ta samasugustesse kahtlustesse nagu ennegi? Mt 14:1–12 saame teada sellest, kuidas lõppes Ristija Johannese elutee: kuningas Herodes lasi ta pea maha raiuda. Kas Johannes uskus, et Jeesus on Jumala Poeg? Jah, meil on alust seda oletada. Kuid lõplikku kindlust meil selles ju pole.

Samamoodi pole meil, inimestel lõplikku kindlust selles, kas meie oleme oma elus valinud ikkagi õige tee, et jõuda igavikku. Jumal on igapähele meist andnud lootuse Teda leida ja juhtinud meid rajale, mida mööda me selle eesmärgi poole liigume. Kuid see, kuidas me sellel rajal liigume, on meie teha. Kas mitte just seda pole mõeldud tuntud kirjakohas Ilm 14:13, et Issandas surnutega lähevad kaasa nende teod? Või ka kirjakohas 1Kr 3:12, mille järgi Kristuse alusele on võimalik ehitada erinev hoone: kas kullast, hõbedast, kalliskividest, puudest, heintest või õlgedest. Avalikuks saavad meie tehtud teod ja meie ehitatud hoone alles viimses kohtus.

Niisiis annab meie maisel teekonnal Jumala poole kindluse esmalt Pühakiri, mille järgi me oma sammud seame. Seejärel aga juhib meid usk, mis elab Püha Vaimu toel meie südames. Hb 11:1 on kirjas: „Usk on loodetava tõelisus, nähtamatute asjade tõendus.“ Me teeme, Pühakirjast tulenevalt,

asju, mis läbi me loodame Jumalat leida, kuid teeme seda usus.

Jumal oli Ristija Johannesele andnud tähtsa ülesande. Meie kirjakohtas kõneleb Jeesus sellest ülesandest tunnustavalt: Johannes on prohvet, kellest on kirjutatud lausa Pühakirjas, tollal siis meie mõistes Vanas Testamendis. On ju kirjas prohvet Malaki raamatus 3:1: „Vaata, ma saadan sinu eele oma käskjala, kes tasandab sinu tee su ees.“ Niisiis oli Jumal Ristija Johannese määranud ette kuulutama oma Poja Jeesus Kristuse tulekut maa peale.

Meile, n-ö lihtsail inimestele nii tähtsat ülesannet elus võib-olla antud pole. Kuid ka meie ülesannet ei saa alahinnata. Niipea, kui me kõneleme maailmale Kristusest, saab meie ülesanne Jumala jaoks oluliseks.

Jeesus laseb Johannese jüngeil talle vangikotta viia ka sõnumi: „Õnnis on see, kes ei pahanda ennast minu pärast.“ Sellega tahab Jeesus ütelda, et nüüdsest peale on just tema saanud Jumala pääste vahendajaks. Kristust tuleb kuulutada, vaatamata sellele, et mõned inimesed selle pärast alguses meie peale pahandavad. Võib-olla võtavad nad hiljem Kristuse siiski vastu?

Nõnda jääb Ristija Johannese meile eeskujuks inimesest, kellele Jumal oli andnud ülesande, kes püüdis seda täita, vaatamata kahtlustele. Inimesest, kes seadis oma sammud Pühakirja järgi, pani viimselt lootuse usule Looja Jumalasse ja kuulutas Kristust oma surmani.

Aamen.